

10001000000100001001000100100010001000100100010010001010011011100010



OTVORENI PODACI

Interreg
Mediterranean



Programme cofinancé par le Fonds Européen de Développement Régional (FEDER)

Programme cofinanced by the European Regional Development Fund (ERDF)

Šta su otvoreni podaci?

"Otvoreni podaci" su koncept javno dostupnih podataka na način da ih svaka osoba može slobodno koristiti i objavljivati, bez ograničenja autora ili drugih kontrolnih mehanizama. Termin "otvoreni podaci" se primjenjuje od 2008. godine i dobija na popularnosti nakon inicijative pojedinih država da otvore svoje podatke.

Čemu služe otvoreni podaci?

Otvoreni podaci, uz mogućnost preuzimanja, distribucije, prilagođavanja, povezivanja sa drugim podacima, mogu biti integrisani u poslovne procese, proizvode i usluge, čime stvaraju dodatnu vrijednost. Često se nazivaju i naftom XXI vijeka. Otvoreni podaci, kao i povezani otvoreni podaci, podstiču inovativnost u kreiranju komercijalnih i nekomercijalnih aplikacija, u službi javnog, privatnog, naučnog i civilnog sektora.

10 PRINCIPA OTVORENIH PODATAKA

POTPUNOST	Objavljeni podaci trebaju biti potpuni i obuhvatiti sve prikupljene informacije. Originalni skup podataka treba da bude objavljen tako što će se ukloniti lični podaci koji se mogu identifikovati, kao i drugi podaci čije je objavljivanje ograničeno. Pored podataka, potrebno je objasniti strukturu datih podataka pomoću tzv. metapodataka.
AUTENTIČNOST	Podaci bi trebali biti originalni ili tačno onakvi kakvi su bili prikupljeni.
PRAVOVREMENOST	Podaci trebaju biti dostupni javnosti blagovremeno i objavljeni odmah nakon prikupljanja.
DOSTUPNOST	Skupovi podataka trebaju biti dostupni na takav način da je njihova upotreba jednostavna. Preporučuje se da se informacije objavljuju tako da se mogu u potpunosti preuzeti ili obezbijediti putem standardnih API interfejsa.
MAŠINSKA ČITLJIVOST	Informacije moraju biti objavljene tako da se mogu lako obraditi. Podaci dati u obliku slike, PDF dokumenta ili DOC formata su komplikovani za automatsku mašinsku obradu. Primjer forme mašinski čitljivih podataka je XML ili CSV format sa odgovarajućim metapodacima.
ZABRANA DISKRIMINACIJE	Podaci bi trebali biti dostupni svima, bez navođenja razloga za pristup podacima. Prepreke kao što su registracija ili članstvo ne bi trebalo da postoje.
KORIŠĆENJE OTVORENIH STANDARDA	Otvoreni standard se odnosi na pravo da se koristi format u kojem se podaci moraju dati.
LICENCIRANJE	Potrebno je jasno naznačiti da se date informacije mogu slobodno koristiti bez ograničenja i navesti kako se one mogu koristiti.
STABILNOST I DOSTUPNOST ARHIVE	Ovaj princip se odnosi na mogućnost pristupa prethodno objavljenim podacima, tzv. arhivima, a ne samo onima koji su poslednji put objavljeni. Sa prikazom informacija potrebno je imati vrijeme kada su objavljeni.
TROŠKOVI UPOTREBE	Upotreba "otvorenih podataka" treba da bude besplatna. Moguće je naplaćivati minimalne troškove korištenja istih, koji uključuju troškove izrade baze podataka koja se objavljuje.

Vrste otvorenih podataka

Poštanski brojevi, nacionalne i lokalne karte (katastarske karte i planovi, topografske karte, pomorske karte, administrativne granice pomažu u kreiranju mapa koje uzimaju u obzir okolne građevine i puteve).

GEO-PROSTORNI
PODACI

Podaci o kulturnim radovima i artefaktima - na primjer naslovi i autori. Omogućavaju pregled kulturnih dobara i baštine jedne zemlje i najčešće su u posjedu galerija, biblioteka, muzeja i arhiva.

PODACI O KULTURI

Podaci nastali kao rezultat sprovedenih naučnih istraživanja svih kategorija.

NAUČNI PODACI

Podaci kao što su vladini računi (rashodi i prihodi) i informacije o finansijskim tržištima (dionice, obveznice, itd.)

FINANSIJSKI PODACI

Nacionalni, regionalni i lokalni statistički podaci s glavnim demografskim i ekonomskim pokazateljima (BDP, starost, zdravlje, nezaposlenost, prihod, obrazovanje).

STATISTIČKI PODACI

Hidrometeorološki podaci, kvalitet tla i vode, potrošnja energije, nivoi emisija. Podaci dostupni uz pomoć satelita i drugih izvora za prognoziranje vremenskih prilika i klimatskih uslova.

ŽIVOTNA SREDINA

Vozni redovi javnog prevoza (sve vrste prevoza) na nacionalnim, regionalnim i lokalnim nivoima, informacije o radovima na putu i sl.

SAOBRAĆAJNI
PODACI

Registri privrednih društava (popisi privrednih društava, vlasništvo i podaci o upravljačkoj strukturi, identifikacione oznake registracije, bilansi).

PODACI O PRIVREDNIM
DRUŠTVIMA

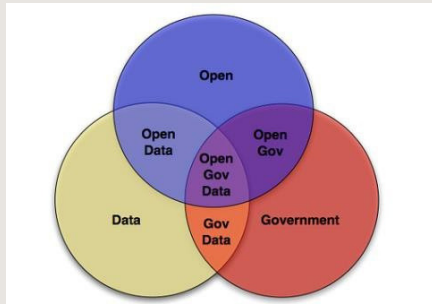
Koncept „otvoreno“ se može primijeniti na informacije iz bilo kojeg izvora i bilo koje teme. Svako može objaviti svoje podatke pod otvorenom licencom za besplatno korištenje od strane javnosti. Pored tijela Vlade i javnog sektora koji objavljuju javne informacije kao što su budžeti, ili istraživači koji dijele podatke o rezultatima i publikacije, svaka organizacija može otvoriti informacije (korporacije, univerziteti, nevladine organizacije, start-upi, dobrotvorne organizacije, zajednice i pojedinci).

Važni elementi otvorenosti

Pravna otvorenost: mora biti dozvoljeno da se pravno dobiju podaci, da se nadograđuju i da se dijele. Pravna otvorenost se obično obezbjeđuje primjenom odgovarajuće (otvorene) licence koja omogućava slobodan pristup i ponovno korištenje podataka ili stavljanje podataka u javni domen.

Tehnička otvorenost: ne bi trebalo biti tehničkih prepreka za korištenje tih podataka. Na primjer, pružanje podataka kao ispisa na papiru (ili kao tabele u PDF dokumentima) čini informacije veoma teškim za rad.

Informacija od javnog značaja vs. otvoreni podaci



Vrlo često se ne pravi razlika u značenju pojmova informacija od javnog značaja (javni podaci - Open Gov) i otvorenih podataka (Open Gov Data). Oba ova pojma vezuje njihov isti cilj, tj. povećanje transparentnosti i odgovornosti u radu nosioca državnih funkcija, kao i poboljšanje dostupnosti i kontrole javne uprave, što za krajnji rezultat ima uspostavljanje “dobre uprave” (“good governance”) kao i vladavine prava uopšte.

U svom širem tumačenju informacije od javnog značaja obuhvataju i otvorene podatke u posjedu javnog sektora, jer su i ti podaci nastali u radu i vezi sa radom organa javne vlasti. Međutim, osnovna razlika je mogućnost ponovne upotrebe, ukrštanja i korišćenja otvorenih podataka koji zbog toga uvijek moraju biti dostupni u mašinski čitljivom formatu. Informacija od javnog značaja kao primaran cilj ima da omogući javnosti da dođe u posjed službenih dokumenata i podataka i na taj način se informiše i dalje distribuira te informacije, dok otvoreni podaci imaju za cilj korišćenje ovih podataka u različite svrhe, čime svakako doprinose i informisanju javnosti i utiču na transparentnost, ali posredno.

OPEN DATA

Ministarstvo javne uprave pokrenulo je Portal otvorenih podataka koji sadrži podatke dostupne za upotrebu i objavljivanje bez ograničenja, zajedno sa korisnim informacijama o samim podacima (metapodaci), poput onih na šta se tačno skupovi podataka odnose, za koji vremenski period važe, ko ih je objavio i kada i ostale koje omogućavaju njihovu lakšu pretragu.

Uspješni primjeri

Pojedine kompanije su svoje poslovanje zasnovale samo na otvorenim podacima. Primjeri su zanimljivi i odnose se na različite vrste usluga koje pružaju.

U Beču postoji kompanija koja je razvila aplikaciju sa pregledom događaja u gradu, kao i za prijavljivanje mjesta koja je neophodno popraviti (fixstreet/oštećenja na asfaltu, trotoaru, uličnoj rasvjeti itd), a razvijena je i aplikacija sa pregledom mjesta za odlaganje različitog otpada.

Belgijska kompanija “Graydon Belgium” olakšava biznis sektoru da održava svoje poslovne odnose na taj način što je razvila aplikaciju koja sadrži sve relevantne i ažurirane informacije o finansijskoj situaciji partnera odnosno klijenta, a u cilju donošenja boljih poslovnih odluka.

U Njemačkoj kompanije su razvile aplikacije koje pružaju informacije o najbližim i najjeftinijim benzinskim pumpama, putnoj navigaciji i sl.

Danske kompanije su razvile i portal koji omogućava uvid u prodaju nekretnina zajedno sa podacima o nekretninama u posjedu javnog sektora, odnosno servis za kalkulaciju energetske efikasnosti koja analizira kako poboljšanje na različite načine omogućava da se energija sačuva, a bazira se na informacijama iz javnog sektora kao i informacijama koje ostavlja vlasnik nekretnine.

Projekat odeon

Projekat odeon pripada horizontalnim projektima i sprovodi se u okviru Programa Mediteran, prioritarna osa 1 - društvo i kreativnost. Osnovni cilj Projekta je da stvori novi model upravljanja na osnovu korišćenja otvorenih podataka, a u skladu sa strategijom jedinstvenog digitalnog tržišta. Odeon pruža priliku da se privatne kompanije stimulišu da rade na aplikacijama i uslugama koristeći resurs otvorenih podataka. Na osnovu rezultata projekta HOMER, na koji se odeon i oslanja, očekuje se da bude stimulirana potražnja za podacima boljeg kvaliteta, s jedne strane, i da se omogući privatnim akterima da razviju aplikacije i usluge koristeći otvorene i velike podatke. Ovi podaci bi trebalo da budu od posebnog značaja za MSP, istraživače ali i za građane, dok bi javne institucije trebalo da služe kao platforme koje omogućavaju razvoj teritorija koje obuhvataju.

Privredna komora Crne Gore (PKCG) je partner, a **Ministarstvo javne uprave** pridruženi partner na projektu.

Jedan od projektnih zadataka PKCG je uspostavljanje regionalnog HUB-a otvorenih podataka, te se u svrhu boljeg razumijevanja važnih pojmova povezanih sa temom Projekta publikuje i ovaj materijal.